

Lublin, dnia 29 czerwca 2018 r.

Fundacja Wolność od Religii
ul. Fryderyka Chopina 41 lok. 2
20-023 Lublin
KRS 0000403073

Rzecznik Praw Obywatelskich
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

WNIOSEK O PODJĘCIE CZYNNOŚCI

Na podstawie art. 8 w zw. z art. 9 pkt 1 w zw. z art. 11 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, zwaną dalej Ustawą, wnoszę o podjęcie stosownych czynności w sprawie nieprawidłowości podczas przeprowadzania procedury przyznania Karty Polaka.

UZASADNIENIE

W związku z licznymi zgłoszeniami do Fundacji dotyczącymi nieprawidłowości podczas rozmów z konsulem w ramach procedury uzyskania Karty Polaka, koniecznym staje się zwrócenie do Rzecznika Praw Obywatelskich o podjęcie odpowiednich działań, mające na celu usunięcie wskazywanych w przedmiotowym wniosku nieprawidłowości i doprowadzenie do realizacji procedury uzyskania Karty Polaka z zachowaniem jej merytoryczności, a także dbałością o przestrzeganie wszelkich wolności osób ubiegających się o Kartę, w tym do zachowania niedyskryminacji.

Ze zgłoszeń do Fundacji, a także z doniesień medialnych wynika, iż podczas egzaminów przed konsulem w ramach procedury ubiegania się o Kartę Polaka zadawane są pytania stricte religijne, przykładowo: Co to jest rezurekcja? Co to jest Triduum Paschalne? Podaj daty katolickich świąt. Które z nich są ruchome? Osoby starające się o przyznanie Karty Polaka są wypytywane o udział w praktykach religijnych.

Wskazać należy, iż zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka, Karta Polaka może być przyznana osobie, która deklaruje przynależność do Narodu Polskiego i spełni łącznie następujące warunki: wykaże swój związek z polsnością przez przynajmniej podstawową znajomość języka polskiego, który uważa za język ojczysty, oraz znajomość i kultywowanie polskich tradycji i zwyczajów. Jak wskazuje zatem przepis, w ramach egzaminu przed konsulem możliwe jest ustalanie poprzez pytania znajomości i kultywowania polskich tradycji i zwyczajów.

Powyższe narusza prawa i wolności przysługujące osobom ubiegającym się o uzyskanie Karty Polaka.

Dlatego konieczna i uzasadniona jest interwencja Rzecznika Praw Obywatelskich. Zgodnie z art. 1 ust. 2 Ustawy, Rzecznik Praw Obywatelskich, stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz w innych aktach normatywnych, w tym również na straży realizacji zasady równego traktowania. Jak stanowi natomiast art. 8 ust. 1 Ustawy, Rzecznik podejmuje czynności przewidziane w ustawie, jeżeli poweźmie wiadomość wskazującą na naruszenie wolności i praw człowieka i obywatela, w tym zasady równego traktowania.

Jak stanowi art. 12 pkt 1 i 2 Ustawy, podejmując sprawę Rzecznik może: samodzielnie prowadzić postępowanie wyjaśniające; zwrócić się o zbadanie sprawy lub jej części do właściwych organów, w szczególności organów nadzoru, prokuratury, kontroli państwowej, zawodowej lub społecznej. W przedmiotowej sprawie, uzasadnionym i koniecznym byłoby podjęcie interwencji w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, gdyż Minister Spraw Zagranicznych jest zwierzchnikiem konsulów. Zasadnym byłoby również podjęcie wysiłków mających na celu zmianę przedmiotowego przepisu poprzez jego możliwie precyzyjne doprecyzowanie, co pozwoliłoby zapobiegać dyskryminacji i naruszaniu praw i wolności na skutek ocenności i uznaniowości rozstrzygnięcia konsula. Powyższe uprawnienie Rzecznika wynika z art. 16 ust. 2 pkt 1 Ustawy.

Zgodnie z art. 25 ust. 1 i 2 Konstytucji, władze publiczne w Rzeczypospolitej

Polskiej zachowują bezstronność w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym. art. 32 ust. 2 Konstytucji, który stanowi, iż nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Tym samym, brak znajomości jednej z religii nie może być powodem do jakichkolwiek utrudnień w zakresie uzyskania Karty Polaka. Natomiast według art. 53 ust. 7 Konstytucji, nikt nie może być obowiązany przez organy władzy publicznej do ujawnienia swojego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania.

„W aspekcie podmiotowym, obowiązek zachowania bezstronności adresowany jest do „władz publicznych”, więc do wszystkich podmiotów wchodzących w system organizacyjny państwa bądź samorządu terytorialnego (zob. L. Garlicki, M. Zubik, uwaga 24 do art. 32, [w:] *Konstytucja...*, t. II, Warszawa 2016). W aspekcie przedmiotowym, obowiązek zachowania bezstronności odnosi się do wszelkich działań (zaniechań) omawianych podmiotów. W pierwszej kolejności chodzi o działania władcze, podejmowane w ramach *imperium*. Słusznie wskazuje się jednak, że obowiązek ten należy rozciągać także na tzw. działania niewładcze, obejmujące sferę *dominium* bądź kwestie organizacyjne (W. Brzozowski, *Bezstronność...*, s. 55–57; odmiennie np. wyrok SA w Łodzi z 28 października 1998 r., I ACa 612/98, OSA 1999, z. 6, poz. 26; zob. uwaga 23 do art. 25). Zakres obowiązku zachowania bezstronności odniesiono do „spraw przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych”. Wskazuje się, że „przekonania religijne mają charakter wyznaniowy, związany z *sacrum*, przekonania filozoficzne – raczej świecki, przekonania światopoglądowe raz przybierają zabarwienie wyznaniowe, kiedy indziej świeckie”, słusznie zaznaczając, iż pojęcia te „w istocie mogą się krzyżować lub nawet pokrywać” (P. Winczorek, *Komentarz...*, s. 39; krytycznie – W. Brzozowski, *Bezstronność...*, s. 27). Obowiązek ten w znacznym stopniu łączy się ze sferą indywidualnych gwarancji wolności sumienia i wyznania, czyli z materiają art. 53. W tym miejscu, interesuje nas tylko odniesienie zasady bezstronności do instytucjonalnych relacji między państwem a wspólnotami religijnymi.” (Garlicki, Leszek. Art. 25. W: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom I, wyd. II. Wydawnictwo Sejmowe, 2016).*

Ujawnione praktyki w zakresie egzaminowania osób ubiegających się o

przyznanie Karty Polaka ze stricte religijnych kwestii na poziomie szczegółowym stanowią również naruszenie art. 53ust. 7 Konstytucji, gdyż żadna osoba nie może być zmuszona przez organ władzy publicznej do ujawniania swojego wyznania, religii. Rażącem zaprzeczeniem powyższej zasady konstytucyjnej jest szczegółowe odpytywanie danej osoby o szczegółowe kwestie tylko i wyłącznie religii katolickiej, w tym szczegółową znajomość świąt katolickich, praktyk katolickich. Jak podkreśla się w doktrynie, „Istotną gwarancję w tej dziedzinie stanowi konstytucyjnie wprowadzony zakaz wymogu ujawniania przez obywateli swego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania. Mamy tu więc do czynienia z nowym ujęciem tej kwestii, która doczekała się rozwinięcia na skalę, jakiej dotąd żadna polska konstytucja nie wprowadzała. Jest to bowiem kwestia szczególnie ważna z uwagi na poszanowanie wolności, praw i uczuć ludzi wierzących, niezależnie od ich przynależności do określonego związku wyznaniowego, jak też ludzi niewierzących, o których prawach Konstytucja wspomina w bardziej powściągliwy sposób.” (Skrzydło, Wiesław. Art. 53. W: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, wyd. VII. LEX, 2013).

W związku z powyższym, wnoszę o podjęcie w sprawie niezbędnych czynności.

Dorota Wójcik
prezeska zarządu

